

Geçmişten Günümüze Organik Zeytinciliğin Durumu

Gülşah Mısır, Emre Bilen

Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü 77102 Yalova

e-posta: gulsahmisir@gmail.com

Özet

Organik zeytin, dünyada en önemli organik üretim kalemlerinden birini oluşturmaktadır. Dünyada 2004 yılında 314 bin hektar olan organik zeytin alanları 2013 yılına geldiğimizde 611 bin hektara ulaşmıştır. Bu değer toplam zeytin yetiştiriciliği yapılan alanların %6'lık bir bölümünün organik olarak işlendiğini göstermektedir. Ayrıca eldeki veriler toplam organik zeytin alanlarının önemli (%30 kadar) bir bölümünün geçiş sürecinde olduğunu göstermektedir bu da organik zeytin ürünlerinin önümüzdeki dönemde artacağına işaret etmektedir. Dünyada organik zeytin yetiştiriciliği yapan ülkeler arasında İtalya 175.95 bin hektar alan ile en büyük paya sahipken İspanya 168.83 bin hektar, Tunus 124.12 bin hektar ile diğer önemli üreticilerdir. Türkiye 63.04 bin hektar ile bu ülkelerin ardından en büyük dördüncü organik zeytin alanlarına sahip ülke konumundadır. Türkiye organik zeytin üretimi 2008 yılından beri düzenli bir şekilde artış göstermektedir. 2008 yılında 10.19 bin hektar alan ve 21.57 bin ton olan üretim miktarı, 2013 yılında 63.04 bin hektar alan ve 40 bin tona ulaşmıştır. Ülkemizde toplam zeytin alanlarının %7.8'i organik olarak işlenmektedir. En fazla üretim yapılan illere bakıldığında ise Aydın 20.85 bin ton ile başı çekmektedir.

Anahtar kelimeler: Zeytin, organik tarım, üretim

Organic Olive Production from Past to Present

Abstract

Organic olive is one of the most important organic production item in the world. Organic olive fields in the world were 314 thousand hectares in 2004 and when we came to 2013 it reached 611 thousand hectares. This shows that 6% of the total olives are cultivated organically. Also available data show that significant portion of organic olive area (30%) is in transition period which indicates that amount of organic olive products will increase in the coming years. Italy has the biggest area of organic olive groves with 175.95 thousand hectares and Spain with 168.83 thousand hectares and Tunisia with 124.12 hectares are the other major organic olive producer countries in the world. Turkey with 63.04 thousand hectares has the fourth largest organic olive grove area after these countries in the world. Organic olive production in Turkey shows a steady rise since 2008. In 2008 production was done in 10.19 thousand hectares and the amount of the production were 21,57 thousand tons, in 2013 production area reached to 63.04 thousand hectares and production amount reached to 40 thousand tons. 7.8% of the total olive fields in Turkey are cultivated organically. When the maximum production amounts are compared within provinces, Aydın takes the lead with 20.85 thousand tons.

Keywords: Olive, organic agriculture, production

Giriş

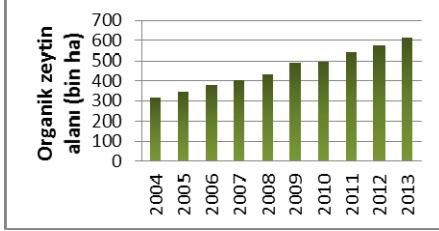
80'lerden sonra ekoloji ve çevre ile ilgili konulara olan toplumsal bakış açısı, insan faaliyetlerinin çevre üzerinde etkilerini azaltmaya yönelik inovatif yöntemlerin belirlenmesine önemli katkı sağlamıştır (Colontoni ve ark., 2014). Bu inovatif yöntemlerden biri olan organik tarım, kırsal alanlarda sürdürülebilir kalkınmaya önemli katkıları olan, sosyo-ekonomik ve çevresel açıdan pek çok faydası bulunan bir yetiştiricilik yöntemidir Chinnici ve ark., 2013; Mzoughi, 2011). 2004 yılında dünyada 29.8 milyon hektar, Türkiye'de 108.6 bin hektar organik tarım alanı bulunurken (Fibl-Ifoam, 2015). 2013 yılında bu rakam dünyada 43.09 milyon hektar, Türkiye'de ise 461.39 bin ha alana ulaşmıştır (Willer ve Klicher, 2015). Ülkemizde ilk olarak organik

tarım faaliyetleri 1980'li yılların ortasında kuru üzüm ve kuru incir ile başlamıştır (Bilen ve ark., 2012). Günümüzde ise bu sayı ham madde bazında 208'e ulaşmıştır (Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2015). Dünyada ve Türkiye'de üretimi en fazla yapılan ürünler arasında yer alan organik zeytin, Akdeniz'e kıyısı olan ülkelerde sosyal, ekonomik ve ekolojik olarak en önemli ürünlerden birisidir Sgroi ve ark., 2015). Zeytinin birçok işleme sanayinde ham madde olarak kullanılması ayrıca işleme sanayii yan ürünlerinin de çeşitli alanlarda kullanılma olanaklarının bulunması ve sağlıklı bir gıda maddesi olması nedeniyle önemini artırmaya devam etmektedir. Dünyada toplam zeytin yetiştiriciliği yapılan alanların %6'sı, Türkiye'de ise %7.8'i organik olarak işlenmektedir. Ayrıca eldeki veriler dünyada

toplam organik zeytin alanlarının önemli (%30 kadar) bir bölümünün geçiş sürecinde olduğunu göstermektedir bu da organik zeytin ürünlerinin önümüzdeki dönemde artacağına işaret etmektedir (Willer ve Klicher, 2015).

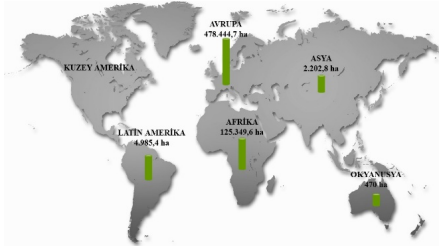
Dünyada Organik Zeytin Yetiştiriciliği

Organik zeytin alanlarının dünyadaki değişimine baktığımızda yıllar itibariyle istikrarlı bir artışın olduğu görülmektedir. 2004 yılında 314 bin hektar olan organik zeytin alanları 2013 yılında 611 bin hektar alana ulaşmıştır (Şekil 1).

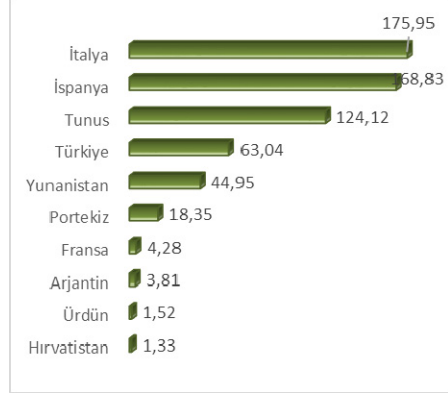
Şekil 1. Dünyada yıllara bağlı organik zeytin alanları (bin ha) Kaynak: FiBL-IFOAM, 2015

Dünyanın organik zeytin üretim alanlarının % 80'ine yakını 478.44 bin hektar ile Avrupa'da bulunmaktadır. Afrika 125.35 bin hektar, Latin Amerika 4.98 bin hektar, Asya 2.20 bin hektar, Okyanusya 470 hektar şeklinde sıralanmaktadır (Şekil 2).

Şekil 2. Dünyada 2013 yılı organik zeytin üretim alanları (ha) Kaynak: FiBL-IFOAM, 2015

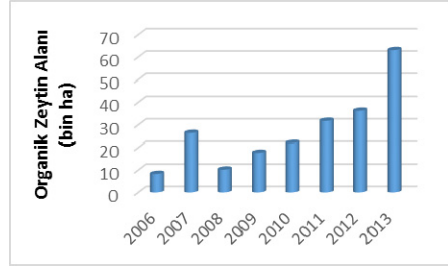
2013 yılı verilerine göre İtalya 175.95 bin hektar organik zeytin alanı ile dünyada ilk sırada yer almaktadır. Bunu İspanya (168.83 bin hektar), Tunus (124.12 bin hektar) ve Türkiye (63.04 bin hektar) takip etmektedir (Şekil 3).

Şekil 3. Dünyada ülkelere göre 2013 yılı organik zeytin alanı (bin ha) Kaynak: FiBL-IFOAM, 2015

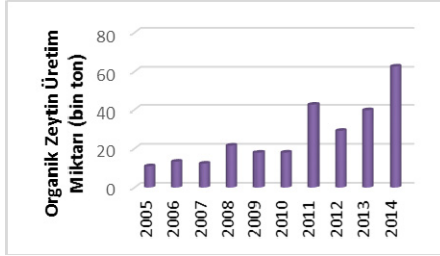
Türkiye'de Organik Zeytin Yetiştiriciliği

Son yıllarda Türkiye'de organik tarıma verilen desteklemelerin de etkisiyle organik tarım yapılan alanlar devam eden bir artış göstermektedir. Meydana gelen bu artışa bağlı olarak organik zeytin alanlarında 2006 yılından bu yana 7 kattan fazla bir artış gerçekleşmiştir. 2006 yılında 8.27 bin hektar olan organik zeytin alanlarımız 2013 yılında 62.67 bin hektara ulaşmıştır (Şekil 4).

Şekil 4. Yıllara bağlı Türkiye organik zeytin alanları (bin ha) Kaynak: FiBL-IFOAM, 2015

Organik zeytin alanlarının artışına bağlı olarak üretim miktarlarındaki artışlar sonucu 2014 yılında Türkiye'de 62.67 bin ton organik zeytin üretimi gerçekleşmiştir (Şekil 5). Bu üretim miktarının % 62'sini 39.42 bin ton ile Aydın ili oluşturmaktadır (Çizelge 1).

Şekil 5. Türkiye’de yıllara bağlı organik zeytin üretim miktarı (bin ton) Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

İllerdeki 2013-2014 yılları arasındaki organik zeytin üretim miktarları arasındaki değişim (Çizelge 1) incelendiğinde en fazla değişimin %172.55’lik oran ile Çanakkale’de gerçekleştiği görülmektedir. İkinci sırada ise %89.06’lık değişim oranıyla Türkiye’de en fazla organik zeytin üretim miktarına sahip olan Aydın İli yer almaktadır.

Çizelge 1. İllerdeki organik zeytin üretim miktarları Kaynak: T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

İl	2013-2014 Yılları Arası Değişim (%)	2014 Üretim Miktarı (ton)	2013 Üretim Miktarı (ton)
Aydın	89.06	39.4	20.8
Manisa	53.89	8.25	5.36
İzmir	10.21	4.60	4.17
Çanakkale	172.55	3.74	1.37
Hatay	-14.57	2.17	2.54
Muğla	25.98	1.56	1.24
Kilis	-31.82	1.12	1.65
Mersin	-24.92	845	1.12
Şanlıurfa	-41.68	158	271
Diğerleri	-26.93	777	1.06
Sonuç			4

Dünya’da organik tarım ve organik zeytinciliğin durumuna baktığımızda yıllara

bağlı olarak istikrarlı bir artışın olduğu ortaya çıkmaktadır. Türkiye organik zeytin yetiştiriciliğinde her ne kadar dünya sıralamasında ilk sıralarda yer alsada bu miktar istenilen düzeyde değildir. Son yıllarda organik tarıma verilen devlet desteklemeleri artışta bir ölçüde etkili olsa da verilen destek miktarının yeterli olmaması ve geçiş sürecinin ilk yılında maliyetlerin artması ve bu dönemde desteğin olmaması sorunlar arasında yer almaktadır. Ülkemizde organik iç pazar diğer önemli üretici ülkelere göre oldukça düşüktür ve organik tarımın gelişmesinin sağlanması açısından iç pazarın arttırılması gerekmektedir. Bunun yanında tüketici farkındalığının arttırılması, mevzuat ile ilgili sorunların çözüme ulaştırılması organik tarımın ve buna bağlı olarak organik zeytinciliğin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Ammann, C.M., Joos, F., Schimel, D.S., Otto-Bliesner, B.L., Tomas, R.A., 2007. Climate change : The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Intergovernmental Panel on Climate Change.
- Bilen, E., Çiçekli, Ö., Aksoy, U., Altındışli, A., 2012. Dünyada ve Türkiye’de organik tarım. In: M. Coşkun, Ö. Çiçekli, M. Polat, M. Candemir (Eds), Organik Tarım., 8-36). İstanbul: İmak Ofset.
- Chinnici, G., Pecorino, B., Scuderi, A., 2013. Environmental and economic performance of organic citrus growing. Quality-Access Success, 14(1):106-112.
- Colantoni, A., Monarca, D., Cecchini, M., 2014. Special issue renewable energy, biomass and biological residues. 8(129-132): 6413-6420.
- Çakmak, B., Gökalp, Z., 2011. İklim değişikliği ve etkin su kullanımı. Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi, 4(1):87-95.
- Fibl-Ifoam, 2015. statistics Data Tables. Organic World: <http://www.organic-world.net/statistics/statistics-data-tables/statistics-data-tables-excel.html?L=0> adresinden alındı
- Flavin, C., 1990. Slowing global warming. American Forests (May-June), 37-46.
- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2015. Organik Tarım İstatistikleri. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı: <http://www.tarim.gov.tr/Konular/Bitkisel-Uretim/Organik-Tarim/Istatistikler>.
- Gómez, J.A., Campos, M., Guzman, G., Castillo-Llanque, F., Giráldez, J.V., 2014. Use of heterogeneous cover crops in olive orchards to

- soil erosion control and enhancement of biodiversity. ELS2014 - The Earth Living Skin: Soil, Life and Climate Changes . Bari.
- Hegerl, G.C., Zwiers, F.W., 2007. Understanding and attributing climate change.
- Mzoughi, N., 2011. Farmers adoption of integrated crop protection and organic farming: do moral and social concerns matter? Ecol. Econ. 70 (8),. Ecological Economics, 78(8): 1536–1545.
- Sgroi, F., Foderà, M., Trapani, A.M., Tudisca, S., Testa, R., 2015. Cost-benefit analysis: A comparison between conventional and organic olive growing in the Mediterranean Area. Ecological Engineering(82):542-546.
- Sofo, A., Ciarfaglia, A., Scopa, A., Camele, I., Curci, M., Crecchio, C., Palese, A.M., 2014. Soil microbial diversity and activity in a Mediterranean olive orchard using sustainable agricultural practices. Soil Use and Management (30):160-167.
- Willer, H., Klicher, L., 2015. The World of Organic Agriculture. Statistics and Emerging Trends 2015. IFOAM, Bonn and FiBL, Frick: FiBL-IFOAM.